

Anna Czech

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych
anna.czech@ue.katowice.pl

UWARUNKOWANIA POLSKIEJ POLITYKI ENERGETYCZNEJ W KONTEKŚCIE POSTULATU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Streszczenie: Artykuł przedstawia uwarunkowania polskiej polityki energetycznej funkcjonującej w ramach zasady zrównoważonego rozwoju. Omówiono najważniejsze podmioty odpowiedzialne za kształt polityki energetycznej Polski, a także zaprezentowano najistotniejsze dokumenty tworzące politykę energetyczną. W dalszej kolejności przedstawiono zasadę zrównoważonego rozwoju oraz jej znaczenie dla rozwoju sektora energetycznego kraju.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo energetyczne, Polska, Unia Europejska, polityka energetyczna.

Wprowadzenie

Jednym z najważniejszych wyzwań z punktu widzenia zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju jest stworzenie odpowiednich warunków dla realizacji założonej polityki energetycznej. Warunki te kształtowane są przez odpowiednie podmioty i instytucje odpowiedzialne za jej tworzenie, ale istotne znaczenie należy także przypisać konsensusowi szeroko rozumianej sceny politycznej oraz zrozumieniu i wsparciu opinii publicznej. Z drugiej strony kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa energetycznego ma szereg regulacji prawnych, które muszą być zgodne z kierunkami rozwoju Unii Europejskiej oraz – konsekwentnie – z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Zatem celem artykułu jest przedstawienie ogólnych uwarunkowań i założeń polityki energetycznej Polski, które, zgodnie z prawodawstwem Unii Europej-

skiej, są podporządkowane zasadzie zrównoważonego rozwoju. Zasada ta stanowi kanon rozwoju społeczno-gospodarczego wszystkich państw członkowskich tego ugrupowania. Do realizacji celu wykorzystano badania literaturowe – zarówno publikacje krajowe, jak i zagraniczne, w tym zwarte, ciągłe, akty prawne, opracowania naukowe różnych instytucji, a także materiały, które opublikowano na oficjalnych stronach internetowych Ministerstwa Gospodarki, Głównego Urzędu Statystycznego oraz międzynarodowych ośrodków naukowych.

1. Podmioty polityki energetycznej Polski

Najważniejszą rolę w zakresie polityki energetycznej w Polsce odgrywa rząd, który posiada uprawnienia decyzyjne. Oprócz przyjmowania uchwał i dokumentów, które określają kierunki i sposoby realizacji polityki bezpieczeństwa energetycznego, prowadzi także za pomocą wyspecjalizowanych instytucji bieżące działania w tym obszarze. Jedną z głównych instytucji odpowiedzialnych za politykę energetyczną kraju jest Ministerstwo Gospodarki; w jego strukturze znajduje się stanowisko Podsekretarza Stanu oraz relewantne departamenty. Podsekretarz Stanu odpowiada za zagadnienia energetyczne oraz pełni funkcję Pełnomocnika Rządu ds. Energetyki Jądrowej – tym samym jest też odpowiedzialny za rozwój strategii w zakresie energetyki jądrowej. Z kolei departamenty zajmują się poszczególnymi aspektami polityki energetycznej. Można wśród nich wyróżnić [www 1]:

- Departament Energetyki, który realizuje zadania związane z energią elektryczną, kogeneracją, odnawialnymi źródłami energii oraz z efektywnością energetyczną;
- Departament Ropy i Gazu, który odpowiada za realizację zadań związanych m.in. z rozwojem i zapewnieniem funkcjonowania infrastruktury gazowej oraz infrastruktury ropy naftowej, tworzeniem systemu zapasów interwencyjnych tych surowców oraz ich gospodarowaniem, planowaniem i koordynowaniem działań ministra w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego Polski; ponadto Departament ten odpowiada za współpracę z Międzynarodową Agencją Energetyczną oraz za koordynację realizacji postanowień wynikających z Traktatu Wspólnoty Energetycznej i Traktatu Karty Energetycznej;
- Departament Górnictwa, który odpowiada za realizację zadań związanych m.in. z funkcjonowaniem górnictwa węgla kamiennego, przemysłu koksowniczego oraz przemysłu surowców nieenergetycznych;

- Departament Energii Jądrowej, który odpowiada za sprawy związane z wykorzystaniem energii atomowej dla potrzeb społeczno-gospodarczych kraju;
- Departament Rozwoju Gospodarki, który zajmuje się m.in. opracowywaniem programów rozwoju gospodarczego, w szczególności w zakresie konkurencyjności, przedsiębiorczości, innowacyjności i zrównoważonego rozwoju, oraz zagadnieniem emisji CO₂.

Innym ważnym organem regulacyjnym polskiej energetyki jest Urząd Regulacji Energetyki (URE), który podlega Ministrowi Gospodarki. URE to niezależny organ do spraw regulacji rynku paliw i energii, powoływany na mocy ustawy Prawo energetyczne [Dołęga, 2009a, s. 92-93]. Do obowiązków i kompetencji Prezesa URE należy zajmowanie się warunkami ekonomicznymi funkcjonowania przedsiębiorstw energetycznych, koncepcją funkcjonowania rynku, a także wymaganiami, które wynikają z obowiązku dostosowania prawa polskiego do prawa Unii Europejskiej [Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne..., art. 23, ust. 2, s. 76-79]. Ponadto na funkcjonowanie i kształt polskiej polityki energetycznej mają wpływ takie instytucje, jak [Dołęga, 2009b, s. 107 i nast.]: Ministerstwo Skarbu Państwa, Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Infrastruktury, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Państwowa Agencja Atomistyki, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Agencja Rezerw Materiałowych, Główny Urząd Statystyczny, Agencja Rynku Energii. Należy także dodać, że Polska posiada również system funduszy środowiskowych, w tym m.in. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, którego zadania odnoszą się do ochrony środowiska naturalnego, efektywności energetycznej i energii odnawialnej.

2. Akty prawne kształtujące polską politykę energetyczną

Z kolei najważniejszym aktem prawnym mającym kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa energetycznego Polski jest znowelizowana ustawa – Prawo energetyczne z dnia 10.04.1997 r., która określa zasady kształtowania polityki energetycznej państwa. Dokument ten ustanawia Ministra Gospodarki naczelnym organem administracji rządowej odpowiedzialnym za politykę energetyczną państwa oraz określa jego zadania w tym zakresie [Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne..., art. 12, s. 65]. Głównym celem polityki energetycznej państwa według ustawy Prawo energetyczne jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju, wzrost konkurencyjności gospodarki i jej efektywności energetycznej, a także ochrona środowiska [Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne..., art. 13, s. 65]. Cele te wpisują się również

w priorytety polityki energetycznej Unii Europejskiej. Ponadto polityka energetyczna państwa ma w szczególności określić bilans paliwowo-energetyczny kraju, w tym zdolności wytwórcze krajowych źródeł surowców i energii, zdolności przesyłowe, a także wielkość i rodzaje zasobów paliw. Powinna również odnosić się do kwestii efektywności energetycznej gospodarki, ochrony środowiska, wykorzystania OZE oraz do badań nad nowymi technologiami, a także obejmować problemy restrukturyzacji i przekształceń własnościowych sektora paliwowo-energetycznego oraz współpracę Polski z innymi podmiotami na arenie międzynarodowej [Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne..., art. 14, s. 65]. Według ustawy polityka energetyczna państwa ma być opracowywana co 4 lata w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju i zawierać trzy podstawowe elementy, do których należą: ocena realizacji polityki energetycznej państwa w poprzednim okresie, prognoza energetyki na okres nie krótszy niż 20 lat oraz program działań wykonawczych na okres 4 lat wraz z instrumentami jego realizacji [Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne..., art. 15, s. 66].

Aktualnie obowiązująca polityka energetyczna Polski została określona w dokumencie pt. *Polityka energetyczna Polski do 2030 r.* Została ona przygotowana przez Ministerstwo Gospodarki oraz przyjęta przez rząd w 2009 r. Według niej głównym celem polskiej polityki energetycznej jest wzrost bezpieczeństwa energetycznego kraju przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju [Polityka energetyczna Polski do 2030 r., s. 4; Polityki Energetyczne..., s. 27; Skoczkowski, 2002, s. 8.]. Przy czym pojęcie bezpieczeństwa energetycznego kraju zostało zdefiniowane jako zapewnienie stabilnych dostaw paliw i energii na poziomie gwarantującym zaspokojenie potrzeb krajowych i po akceptowalnych przez gospodarkę i społeczeństwo cenach. Ponadto podkreślono założenie optymalnego wykorzystania krajowych zasobów surowców energetycznych, a także zwrócono uwagę na kierunki i źródła dywersyfikacji dostaw ropy naftowej, paliw ciekłych i gazowych [Polityka energetyczna Polski do 2030 r., s. 8]. Dokument ten zawiera długoterminową strategię rozwoju sektora energetycznego, prognozę zapotrzebowania na paliwa i energię oraz program działań wykonawczych do 2012 r. Ponadto wyznaczono tam sześć podstawowych kierunków polskiej polityki energetycznej, wśród których należy wymienić [Polityka energetyczna Polski do 2030 r., s. 4-5; Polityka energetyczna Polski do 2025 r., s. 16]¹:

¹ Dla porównania w dokumencie pt. *Polityka energetyczna Polski do 2025 roku* wyznaczono kierunki dla dziewięciu obszarów: zdolności wytwórczych krajowych źródeł paliw i energii, wielkości i rodzajów zapasów paliw, zdolności przesyłowych, w tym połączeń transgranicznych, ochrony środowiska, wykorzystania odnawialnych źródeł energii, restrukturyzacji i przekształceń własnościowych sektora paliwowo-energetycznego, badań naukowych i prac rodzajowych, współpracy międzynarodowej, dla których wyznaczono też długoterminowe kierunki polskiej polityki energetycznej.

- poprawę efektywności energetycznej,
- wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii,
- dywersyfikację struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej,
- rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii,
- ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.

W przypadku Polski priorytetem polityki energetycznej jest zapewnienie stabilnych i nieprzerwanych dostaw energii na podstawie długoterminowych kontraktów. Działania podejmowane w tym zakresie muszą być zgodne z bezpieczeństwem narodowym oraz z wymogami efektywności ekonomicznej. Mając to na uwadze, strategia bezpieczeństwa energetycznego Polski zakłada ścisłą współpracę z producentami ropy naftowej i gazu ziemnego na Morzu Północnym i Szelfie Norweskim, jak również projekty uruchomienia korytarza transportowego z regionu Morza Kaspijskiego przez Morze Czarne do Polski i Europy Środkowej. Ponadto w strategię wpisuje się budowa terminala LNG w Świnoujściu w połączeniu z realizacją projektu importu gazu rurociągiem Baltic Pipe, który zapewni konieczną dywersyfikację dostaw gazu ziemnego do Polski [Polityka energetyczna Polski do 2030 r., s. 11; *www 2*, s. 17].

Warto również mieć na uwadze, że polska polityka energetyczna w dużym stopniu determinowana jest dyrektywami i wymogami nałożonymi przez Unię Europejską. Dyrektywami odnoszącymi się do tworzenia bezpieczeństwa energetycznego Unii, a w szczególności tymi dotyczącymi liberalizacji rynku gazu ziemnego i energii elektrycznej. W tym kontekście trzeba jednak odnieść się do podstawowego celu UE, jakim jest przeciwdziałanie zmianom klimatycznym i promowanie energii odnawialnej (tzw. inicjatywa 3x20%), który został zawarty w pakiecie klimatyczno-energetycznym. W jego wyniku dla Polski wiążące stało się ograniczenie do 2020 r. emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem handlu emisjami w UE do 14% powyżej poziomu z 2005 r. oraz zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii do 15% finalnego zużycia energii brutto, w tym zwiększenie zużycia energii odnawialnej w transporcie do 10%. Również ważnym, choć nie wiążącym celem dla Polski jest redukcja zużycia energii o 20% dla prognozowanych na 2020 r. poziomów [Polityki Energetyczne..., s. 26; Sokołowski, 2010, s. 68-69]. W tym obszarze zostały już podjęte stosowne kroki, które zmierzają do zmniejszenia zużycia energii i poprawy efektywności energetycznej. Zgodnie z dyrektywą 2006/32/WE [Dyrektywa 2006/32/WE...] Polsce został wyznaczony cel wskaźnikowy, który zakłada osiągnięcie 9% oszczędności energii do 2016 r. w sektorach nieobjętych Europej-

skim Systemem Handlu Emisjami EU-ETS [Polityki Energetyczne..., s. 53; Działania UE..., s. 14-15]². Aby przyjęte cele zostały w pełni zrealizowane, muszą wynikać nie tylko z naturalnego trendu oszczędności, ale również z podjętych przez rząd działań. W tym celu w kwietniu 2011 r. została przyjęta ustawa o efektywności energetycznej [Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej...], która wprowadza nowe narzędzie poprawy efektywności energetycznej, jakim jest system białych certyfikatów³. Wprowadzenie tego instrumentu od 2013 r. powinno przynieść efekty w trzech obszarach: zwiększenia oszczędności energii przez odbiorców końcowych, zwiększenia oszczędności energii przez urządzenia dla potrzeb własnych oraz zmniejszenia strat energii elektrycznej, ciepła i gazu ziemnego w przesyłce i dystrybucji [www 3].

Polityka energetyczna nie jest jednak systemem odizolowanym od reszty życia społeczno-gospodarczego: jej kształtowanie odbywa się w oparciu o szereg dokumentów i ustaw, które regulują funkcjonowanie poszczególnych sfer życia gospodarczego i są z nim ściśle powiązane. Konceptualizacja polityki energetycznej państwa polega więc w głównej mierze na powiązaniu jej z politykami gospodarczymi rządu o strategicznym charakterze i zróżnicowanych horyzontach czasowych [Stankiewicz, 2010, s. 29]. W związku z powyższym kreowanie polityki energetycznej powinno być spójne z pozostałymi działaniami rządu, takimi jak polityka gospodarcza, ochrona konkurencji, polityka ekologiczna czy polityka zatrudnienia.

3. Zasada zrównoważonego rozwoju a polityka energetyczna

Określając wytyczne polityki energetycznej, Unia Europejska podporządkowała je zasadzie zrównoważonego rozwoju, która została przyjęta jako reguła rozwoju społeczno-gospodarczego całej Unii. Tym samym Unia odeszła od tradycyjnie rozumianej polityki energetycznej, której zadaniem było wyprodukowanie energii w ilości odpowiadającej zaspokojeniu potrzeb danego kraju, bez zwracania większej uwagi na skutki ekologiczne. Podstawowe równice pomiędzy konwencjonalnym a zrównoważonym rozwojem energetycznym przedstawiono w tabeli 1.

² Oszczędność 9% rocznej średniej wielkości końcowego zużycia energii z okresu 2001-2005 do 2016 r., czyli do poziomu 53,452 GWh. Wartość ta została ujęta w Krajowym Planie Działania dotyczącym efektywności energetycznej przyjętym przez Komitet Europejskiej Rady Ministrów 31.07.2007 r., który został zaakceptowany przez Komisję Europejską. Europejski system handlu emisjami EU-ETS wprowadzony w 2005 r. jest obowiązkowym systemem ogranicz-i-handlu (*cap-and-trade*) w UE. System opiera się na handlu zezwoleniami na emisje CO₂ i innych gazów cieplarnianych. Ustalając cenę za każdą tonę wyemitowanego węgla, EU-ETS zachęca do inwestycji w technologie niskoemisyjne.

³ Białe certyfikaty to świadectwa potwierdzające uzyskanie oszczędności.

Tabela 1. Konwencjonalny a zrównoważony system energetyczny – cechy charakterystyczne

Konwencjonalny system energetyczny	Zrównoważony system energetyczny
<ul style="list-style-type: none"> • dominacja paliw kopalnianych w bilansie energetycznym 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii
<ul style="list-style-type: none"> • polityka energetyczna skoncentrowana na wytwarzaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • polityka energetyczna ukierunkowana na ochronę zasobów naturalnych
<ul style="list-style-type: none"> • scentralizowane wytwarzanie energii 	<ul style="list-style-type: none"> • generacja rozproszona
<ul style="list-style-type: none"> • dominacja celów ekonomicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • integracja pomiędzy celami społecznymi, środowiskowymi i ekonomicznymi

Źródło: Na podstawie Mikucki [2005, s. 5].

Pojęcie zrównoważonego rozwoju (*sustainable development*) po raz pierwszy zostało zdefiniowane w raporcie z 1987 r. pt. *Nasza wspólna przyszłość*. Raport ten opracowała Światowa Komisja Środowiska i Rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych [www 4]. Definicja ta została następnie przyjęta na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r. w postaci tzw. Agendy 21 [www 5]. Zrównoważony rozwój określono jako proces rozwoju, który łączy potrzeby obecnego pokolenia ze zdolnością do zaspokojenia potrzeb pokoleń przyszłych [www 4; Sztumski, 2006, s. 74; Mazur-Wierzbicka, 2006, s. 318]⁴. W ustawodawstwie polskim definicja zrównoważonego rozwoju została ujęta jako rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i pokoleń przyszłych [Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska..., art. 3, ust. 50]. Oznacza to, że rozwój gospodarczy kraju oraz ochrona środowiska nie powinny być traktowane oddzielnie, lecz łącznie. Takie podejście wymaga zatem efektywnego wykorzystywania posiadanych zasobów energetycznych oraz pociąga za sobą konieczność wytwarzania energii w taki sposób, aby byt przyszłych pokoleń nie był zagrożony przez brak dostępu do źródeł energii lub przez dewastację środowiska naturalnego. Tym samym zależność pomiędzy wykorzystaniem surowców energetycznych a wzrostem gospodarczym danego kraju powinna oznaczać, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, spadek negatywnych dla środowiska skutków związanych z eksploatacją zasobów energetycznych. Dążenie Unii Europejskiej do wprowadzenia ele-

⁴ Istotę zrównoważonego rozwoju najlepiej oddaje pojęcie ładu, ponieważ rozwój zrównoważony polega na wprowadzeniu tzw. ładu zintegrowanego, rozumianego jako suma pięciu porządków: ekologicznego, społecznego, ekonomicznego, przestrzennego oraz instytucjonalno-politycznego.

mentów zrównoważonego rozwoju w polityce energetycznej doprowadziło więc do podkreślenia takich celów i wartości, jak [Wskaźniki zrównoważonego rozwoju..., s. 6]:

- przeciwdziałanie zmianom klimatu i bieżące rozwiązywanie ważkich problemów środowiskowych,
- promowanie efektywnego zużycia energii,
- zwiększenie konkurencyjności odnawialnych źródeł energii,
- rozwój wspólnego rynku energii opartego na takich samych priorytetach ekologicznych.

Warto również zwrócić uwagę, że zrównoważony rozwój został ujęty w Strategii Lizbońskiej przyjętej przez Radę Europejską w Lizbonie w 2000 r. Zapoczątkowała ona proces, którego celem było uczynienie z Unii Europejskiej w ciągu 10 lat najbardziej konkurencyjnej gospodarki na świecie, opartej na wiedzy i zdolnej do utrzymania zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Strategia ta zakładała również stworzenie większej liczby miejsc pracy, zachowanie spójności społecznej oraz poszanowanie środowiska naturalnego [www 6]⁵. Ponieważ realizacja Strategii Lizbońskiej nie przyniosła oczekiwanych rezultatów, podjęto działania nad odnowieniem jej postanowień i wprowadzeniem rozwiązań, które miały doprowadzić do osiągnięcia założonych celów. Wyrazem powyższego było przyjęcie w 2005 r. pakietu tzw. Zintegrowanych wytycznych na rzecz wzrostu i zatrudnienia na lata 2005-2008, który nakładał na państwa członkowskie Unii obowiązek opracowania Krajowych Programów Reform. Poza tym przyjęto tzw. Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla spójności na lata 2007-2013, stanowiące swego rodzaju mapę drogową dla transpozycji poszczególnych elementów polityki spójności. Tym samym cele w tzw. Odnowionej Strategii Lizbońskiej zostały ograniczone do osiągnięcia zrównoważonego wzrostu gospodarczego oraz do trwałego wzrostu zatrudnienia [www 6].

Strategia Lizbońska, która wygasła w 2010 r., została zastąpiona nowym długookresowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej ogłoszonym w 2010 r. w komunikacie pt. *Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*. Nowa strategia dotycząca konkurencyjnej, zrównoważonej i bezpiecznej energii, określa trzy podstawowe priorytety [Europa 2020, s. 3]:

- wzrost inteligentny (*smart growth*) odnoszący się do rozwoju opartego na wiedzy i innowacjach;

⁵ W 2001 r. na szczycie w Goeteborgu Strategia Lizbońska została uzupełniona o wymiar środowiskowy.

- wzrost zrównoważony (*sustainable growth*) oznaczający transformację w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej;
- wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (*inclusive growth*) rozumiany jako wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

W strategii Europa 2020 wskazano też pięć głównych celów, które mają być osiągnięte przez Unię do 2020 r.: jednym z nich jest właśnie wspomniana już wcześniej „inicjatywa 3x20”. Instrumentami służącymi realizacji celów strategii Europa 2020 są opracowywane przez państwa członkowskie UE Krajowe Programy Reform oraz przygotowane przez Komisję Europejską inicjatywy przewodnie [Europa 2020..., s. 4; KOM (2010) 693, s. 102; KOM (2010) 2020, s. 12]. Wśród tych ostatnich należy zwrócić uwagę na inicjatywę pt. *Europa efektywnie korzystająca z zasobów*, która wskazuje na potrzebę zmian w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i efektywnie korzystającej z zasobów środowiska. Ponadto dąży się też do wyeliminowania zależności wzrostu gospodarczego od degradacji środowiska naturalnego [KOM (2011) 21, s. 3-4].

Również Polska, realizująca zadania zgodnie z przyjętymi kierunkami polityki energetycznej, dąży do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego kraju przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju [Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej...]⁶. Cele polskiej polityki energetycznej są zbieżne z celami Odnowionej Strategii Lizbońskiej i Odnowionej Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE. Samo pojęcie zrównoważonego rozwoju najszerszej zostało zdefiniowane w aktach prawnych z zakresu ochrony środowiska. Do najważniejszych z nich należy ustawa – Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27.04.2001 r., w której kompleksowo ujęto zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów [Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska..., art. 1, art. 3], ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27.03.2003 r., gdzie za podstawę działań w zakresie kształtowania polityki przestrzennej przyjmuje się ład przestrzenny i zrównoważony rozwój [Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu..., art. 1], a także ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6.12.2006 r., w której trwały i zrównoważony rozwój jest podstawowym celem polityki rozwoju [Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach..., art. 2].

⁶ W Polsce koncepcja zrównoważonego rozwoju została uznana za zasadę konstytucyjną. Art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2.04.1997 r. głosi, że „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

Zapisy dotyczące zrównoważonego rozwoju znajdują także swoje odzwierciedlenie w wielu strategiach, programach sektorowych oraz dokumentach strategicznych [Wskaźniki zrównoważonego rozwoju..., s. 13]⁷. W przypadku sektora energetycznego kluczowym dokumentem, w którym określono zadania oraz instrumenty wspomagające zrównoważony rozwój polskiego sektora energetycznego, jest wielokrotnie już wspomniana *Polityka energetyczna Polski do 2030 roku* [Polityka energetyczna Polski do 2030 r., s. 5; Lorek, 2007, s. 69-77].

Podsumowanie

Zrównoważony rozwój jest zatem połączeniem celów ekonomicznych, społecznych i gospodarczych w szeroko pojętej polityce rozwojowej kraju, która jednocześnie bierze pod uwagę postulaty prowadzenia odpowiedzialnej i perspektywicznej polityki energetycznej. Zrównoważona polityka energetyczna będzie obejmować przede wszystkim zasadę racjonalnego wykorzystania energii, wpływając tym samym na poprawę efektywności energetycznej i ochronę środowiska, oraz będzie przyczyniać się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez wielowymiarowe działania. Nie ulega zatem wątpliwości, iż zasada zrównoważonego rozwoju będzie mieć coraz większy wpływ na rozwój sektora energetycznego kraju. Zapotrzebowanie na energię w Polsce w najbliższych kilkunastu latach będzie wzrastać, a zrównoważenie tego popytu przy konieczności spełnienia wymogów ochrony środowiska zapewne zostanie osiągnięte głównie dzięki zwiększonej efektywności gospodarowania energią. Z tego też względu zarówno efektywność energetyczna, jak i rozwój odnawialnych źródeł energii stały się niezmiernie ważnymi składowymi polityki energetycznej Polski.

Literatura

- Dołęga W. (2009a), *Analiza i ocena możliwości i skuteczności dotychczasowych regulacji prawnych w aspekcie bezpieczeństwa energetycznego kraju w odniesieniu do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki*, „Polityka Energetyczna”, tom 12.
- Dołęga W. (2009b), *Rola Ministra Gospodarki i Ministra Skarbu w świetle obowiązujących regulacji prawnych w aspekcie bezpieczeństwa energetycznego kraju*, „Polityka Energetyczna”, tom 12.

⁷ Na uwagę zasługują: *Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 r. z perspektywą do roku 2016*; *Polityka klimatyczna Polski – Strategie redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do 2020*; *Strategia zmian wzorców produkcji i konsumpcji na sprzyjające realizacji zasad trwałego, zrównoważonego rozwoju*; *Polityka transportowa Państwa na lata 2006-2025*.

- Dyrektywa 2006/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5.04.2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/76/EWG. Dz. Urz. UE L 114/64.
- Działania UE przeciw zmianom klimatu – Europejski System Handlu Emisjami (ETS), Wspólnoty Europejskie, Luksemburg 2009.
- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Ministerstwo Gospodarki, Krajowy Program Reform 2010.
- KOM (2010) 639: Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Europa 2020 Strategia na rzecz konkurencyjnego, zrównoważonego i bezpiecznego sektora energetycznego, Bruksela, 10.11.2010.
- KOM (2010) 2020: Komunikat Komisji – Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela 3.03.2010.
- KOM (2011) 21: Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Europa efektywnie korzystająca z zasobów – inicjatywa przewodnia strategii „Europa 2020”, Bruksela, 26.01.2011.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2.04.1997 r. Dz. U. z 2009 r. Nr 114, poz. 946.
- Lorek E. (2007), *Polska polityka energetyczna w warunkach integracji z Unią Europejską*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice.
- Mazur-Wierzbicka E. (2006), *Miejsce zrównoważonego rozwoju w polskiej i unijnej polityce ekologicznej na początku XXI wieku* [w:] M.G. Woźniak (red.), *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Problemy globalizacji i regionalizacji*, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów.
- Mikucki O. (2005), *Energochłonność jako czynnik nowoczesnej gospodarki*, „Czysta Energia”, lipiec/sierpień.
- Polityka energetyczna Polski do 2025 roku*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa 4 stycznia 2005 r.
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 10 listopada 2009 r.
- Polityki Energetyczne Państw MAE – Polska, IEA 2011.
- Skoczkowski T. (2002), *Strategiczne aspekty racjonalnej gospodarki energią i środowiskiem – polityka efektywności energetycznej w Unii Europejskiej i Polsce*, Krajowa Agencja Poszanowania Energii S.A., „Gospodarka Paliwami i Energią”, nr 5-6.
- Sokołowski M. (2010), *W stronę polskiej polityki klimatyczno-energetycznej* [w:] Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, *Polska polityka energetyczna – wczoraj, dziś, jutro*, Warszawa.

- Stankiewicz R. (2010), *Prawo administracyjne wobec kształtowania polityk publicznych. Uwagi w kontekście polityki energetycznej państwa* [w:] Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, *Polska polityka energetyczna – wczoraj, dziś, jutro*, Warszawa.
- Sztumski W. (2006), *Idea zrównoważonego rozwoju a możliwości jej urzeczywistnienia*, „Problemy Ekorozwoju”, Vol. 1, No. 2.
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 roku – Prawo energetyczne. Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150.
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Dz. U. z 2006 r. Nr 45, poz. 319.
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Dz. U. z 2007 r. Nr 140, poz. 984.
- Ustawa z dnia 15.04.2011 r. o efektywności energetycznej. Dz. U. z 2011 r. Nr 94, poz. 551.
- Wskaźniki zrównoważonego rozwoju Polski*, Główny Urząd Statystyczny, Katowice 2011.
- [www 1] <http://www.mg.gov.pl> (dostęp: 10.01.2016).
- [www 2] Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2007, http://www.msz.gov.pl/files/docs/DPB/polityka_bezpieczenstwa/dokumenty_i_komunikaty/strategia_bezp_nar_2007.pdf (dostęp: 14.01.2016).
- [www 3] Efektywność energetyczna. Ministerstwo Gospodarki, <http://www.mg.gov.pl/node/8139> (dostęp: 15.01.2016).
- [www 4] *Our Common Future. Report of the World Commission on Environment and Development*, 1987, <http://www.un-documents.net/ocf-01.htm> (dostęp: 28.04.2012).
- [www 5] Agenda 21. United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil 3-14.06.1992, <http://www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/english/Agenda21.pdf> (dostęp: 28.04.2012).
- [www 6] *Strategia Lizbońska – możliwości realizacji w ramach polityki spójności*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, http://www.mrr.gov.pl/aktualnosci/rozwoj_regionalny/Strony/Strategia_Lizbonska_mozliwosci_realizacji_w_ramach_ps.aspx (dostęp: 16.01.2016).

CONDITIONS OF POLISH ENERGY POLICY IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT POSTULATE

Summary: The paper presents conditions of Polish energy policy functioning in the framework of sustainable development. It describes the key players responsible for the shape of the Polish energy policy and presents the most important documents constituting energy policy. Author discusses the principle of sustainable development and its importance for the development of the energy sector of the country.

Keywords: energy security, Poland, European Union, energy policy.